JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS ANTONIO LA PERGOLA

20 päivänä toukokuuta 1999 *

I Oikeudenkäynnin kohde, asianosaisten väitteet ja oikeudellinen arviointi

1. Euroopan yhteisöjen komissio (jäljempänä komissio) on vaatinut Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan (josta on tullut EY 226 artikla) nojalla, että Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä annetun direktiivin 86/378/ETY muuttamisesta 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun neuvoston direktiivin 96/97/EY (jäljempänä direktiivi) mukaiset velvoitteensa. [1] Direktiivin 1 artiklalla korvattiin 24.7.1986 annetun neuvoston direktiivin 86/378/ETY 2, 3, 6, 8 ja 9 artikla ja annettiin uusi 9 a artikla sekä lisättiin direktiiviin liite, joiden avulla direktiivi mukautettiin asiassa Barber annettuun tuomioon. [2]

2. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan nojalla jäsenvaltioiden on annettava direktiivin täytäntöönpanon edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset 1.7.1997

* Alkuperäinen kieli: italia.

1 — EYVL 1997, L 46, s. 20.

2 — Ks. asia C-262/88, Barber, tuomio 17.5.1990 (Kok. 1990, s. I-1889). Yhteisöjen tuomioistuin totesi tuomiossaan, että yksityisistä ammatillisista eläkejärjestelmistä — joille on tyypillistä, että ne on perustettu työmarkkinaosapuolten välisten neuvottelujen tuloksena tai työnantajan yksipuolisella päätöksellä, ja joiden rahoituksesta työnantaja vastaa kokonaisuudessaan tai yhdessä työntekijöiden kanssa ja joilla voidaan lain mukaan työntekijöiden suostumuksella osittain korvata lakisääteinen järjestelmä, ja ne koskevat vain kyseessä olevan yrityksen työntekijöitä — maksettuja eläkkeitä on pidettävä työnantajan työntekijälle työsuhteen perusteella suorittamina etuuksina, ja ne kuuluvat tämän vuoksi perustamissopimuksen 119 artiklan (perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—143 artiklalla) soveltamisalaan. Direktiivin 14., 15. ja 16. perustelukappaleen mukaan "[asiassa Barber annettu] tuomio merkitsee väistämättä neuvoston direktiivin 86/378/ETY tiettyjen säännösten osittaista pätemättömyyttä palkansaajien osalta — — että perustamissopimuksen 119 artiklaa sovelletaan sellaisenaan, ja siihen voidaan vedota kansallisissa tuomioistuimissa ja käyttää kaikkia työnantajia vastaan, olivatpa nämä yksityisiä henkilöitä tai julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä, ja näiden tuomioistuinten tehtävänä on varmistaa niiden oikeuksien suojeleminen, jotka tällä määräyksellä annetaan henkilöille — — ja että oikeudellisen varmuuden saavuttamiseksi on kuitenkin tarpeen muuttaa direktiiviä 86/378/ETY niiden säännösten mukauttamiseksi, joihin asiassa Barber annettu tuomio vaikuttaa".

mennessä ja ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä. Koska komissio ei ollut saanut ilmoitusta direktiivin täytäntöönpanosta eikä sillä ollut käytettävissä tietoja, joiden perusteella se olisi voinut katsoa Ranskan tasavallan noudattaneen velvollisuuksiaan, se aloitti 9.9.1997 perustamissopimuksen 169 artiklassa (josta on tullut EY 226 artikla) tarkoitetun menettelyn. Komissio lähetti Ranskan hallitukselle virallisen huomautuksen, jossa se pyysi sitä esittämään huomautuksensa kahden kuukauden määräajassa. Ranskan viranomaiset ilmoittivat komissiolle 26.11.1997 päivätyssä kirjeessä, että direktiivin noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä valmisteltiin, mutta eivät kuitenkaan toimittaneet komissiolle säännöksiä, joita ne olivat antaneet direktiivin täytäntöönpanemiseksi. Komissio antoi 22.4.1998 Ranskalle perustellun lausunnon, jossa se vaati sitä toteuttamaan nämä toimet kahden kuukauden määräajassa lausunnon tiedoksisaamisesta. Ranskan viranomaiset ilmoittivat kantajalle 17.7.1998 päivätyssä kirjeessään, että työsuhteessa olevia työntekijöitä koskevat säännökset otetaan sosiaalisia toimenpiteitä koskevaan laajempaan lakiesitykseen, joka on tarkoitus saattaa Ranskan parlamentin käsiteltäväksi mitä pikimmin.

3. Komissiolle ei kuitenkaan toimitettu tietoja kansallisesta täytäntöönpanotoimesta, minkä vuoksi tämä nosti 24.9.1998 nyt käsiteltävänä olevan kanteen. Ranska ei kiistänyt täytäntöönpanon laiminlyöntiä, mutta esitti, että *code de la securité socialen* L 913-1 §:n viimeistä momenttia, jossa sallitaan syrjintä eläkeikää ja leskeneläkkeen myöntämisedellytyksiä määritettäessä, muutetaan välittömästi. Vastaajana olevan hallituksen mukaan yhteisön oikeuden välittömän vaikutuksen ja ensisijaisuuden vuoksi yksityiset henkilöt eivät voi vedota tähän kansalliseen säännökseen ranskalaisissa tuomioistuimissa sellaisia työsuhteessa olevia työntekijöitä vastaan, jotka kuuluvat ammatillisiin eläkejärjestelmiin. Ranska katsoi tällä perusteella, että työmarkkinaosapuolet määrittelevät ja muuttavat vapaasti kyseisiä ammatillisia järjestelmiä kansallisen lainsäädännön rajoissa ja yhteisön oikeusjärjestelmässä vahvistetun syrjintäkiellon mukaisesti. Lisäksi se totesi, että suureen osaan näistä yksityisistä järjestelmistä on tehty tarpeelliset muutokset jo ennen direktiivin antamista välittömästi asiassa Barber annettuun tuomioon perustuvan oikeuskäytännön perusteella, sillä järjestelmistä vastaavat tahot tuntevat sen hyvin.

4. Vaikka direktiivi pantaisiin täytäntöön Ranskassa tämän oikeudenkäynnin aikana, komission kanne ei kuitenkaan ole perus-

teeton tai jää tästä syystä vaille kohdetta. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "arvioitaessa sitä, onko jäsenvaltio jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteensa, otetaan huomioon jäsenvaltion tilanne sellaisena kuin se on perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, eikä yhteisöjen tuomioistuin voi ottaa huomioon tämän jälkeen tapahtuneita muutoksia". [3] Merkitystä on vain sillä, että Ranska ei ollut pannut direktiiviä täytäntöön komission perustellussa lausunnossa asetetussa kahden kuukauden määräajassa.

5. Asiassa C-96/95 esittämässäni ratkaisuehdotuksessa olen jo todennut, ja toistettakoon se tässä, että yhteisön lainsäätäjän vahvistamien oikeuksien on ilmettävä kansallisessa sääntelyssä riittävän selvästi ja ilman että siinä pitäisi viitata täytäntöönpantaviin yhteisön säännöksiin. Direktiivien täytäntöönpano, josta määrätään EY:n perustamissopimuksen 5 artiklassa (josta on tullut EY 10 artikla) ja 189 artiklassa (josta on tullut EY 249 artikla) ja joihin kantaja on esillä olevassa asiassa vedonnut, palvelee juuri tätä päämäärää. [4]

Direktiivin säännökset on toteutettava kiistattoman pakottavasti ja riittävän yksilöidysti, täsmällisesti ja selvästi, jotta täytettäisiin se oikeusvarmuutta koskeva edellytys, jonka mukaan tapauksessa, jossa direktiivin tarkoituksena on luoda oikeuksia yksityisille oikeussubjekteille, nämä voivat saada selville kaikki oikeutensa. [5] Kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on vakiintuneesti todettu, kansallisen tuomioistuimen velvollisuudella, jonka mukaan direktiivin täysi oikeusvaikutus on varmistettava jättämällä soveltamatta kaikkia direktiivin kanssa ristiriidassa olevia kansallisia säännöksiä, ei voida muuttaa lainsäädännön sanamuotoa. [6] Kansallisen lainsäädännön ja yhteisön oikeuden säännösten — myös välittömästi sovellettavien — välinen ristiriita voidaan lopullisesti poistaa vain sellaisilla kansallisilla pakottavilla oikeussäännöillä, joilla on sama asema lainsäädännöllisessä hierarkiassa kuin niillä oikeussäännöillä, joita on muutettava. [7]

3 — Ks. asia C-200/88, komissio v. Kreikka, tuomio 27.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4299, 13 kohta); asia C-361/95, komissio v. Espanja, tuomio 18.12.1997 (Kok. 1997, s. I-7531, 13 ja 14 kohta) sekä asia C-364/97, komissio v. Irlanti, tuomio 27.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6593, 8 kohta).

4 — Ks. asia C-96/95, komissio v. Saksa, tuomio 20.3.1997 (Kok. 1997, s. I-1653), 19.9.1996 esitetyn ratkaisuehdotuksen 33 kohta.

5 — Ks. mm. asia C-207/96, komissio v. Italia, tuomio 4.12.1997 (Kok. 1997, s. I-6869, 26 kohta).

6 — Ks. asia C-197/96, komissio v. Ranska, tuomio 13.3.1997 (Kok. 1997, s. I-1489, 16 kohta).

7 — Ks. edellä alaviitteessä 5 mainittu asia komissio v. Italia, tuomion 26 kohta.

II Ratkaisuehdotus

7. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

— hyväksyy kanteen ja toteaa, että Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä annetun direktiivin 86/378/ETY muuttamisesta 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun neuvoston direktiivin 96/97/EY 3 artiklan 1 kohdan mukaiset velvoitteensa, ja

— velvoittaa Ranskan tasavallan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.